

BEVRIJD VAN JE ZELF

Van Tim Keller verschenen

- In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*
- De vrijgeveige God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*
- Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht
en de enige werkelijke hoop*
- Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door
Gods genade*
- Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*
- Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*
- Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*
- Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*
- Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*
- Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*
- Aan Gods hand door pijn en lijden
- Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote
levensvragen*
- Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*
- Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*
- Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*
- Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*
- Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*
- Romeinen 8-16 – *Om te lezen, te leren, te leiden*
- Geroepen tot barmhartigheid
- Bij je volle verstand – *Een uitnodiging aan skeptici*
- Kerstboodschap – *Het geheim van de geboorte van Christus*

Tim Keller

BEVRIJD
VAN JE ZELF

De weg
naar echte
christelijke
blijdschap

Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

Tweede druk, 2013

Derde druk, 2014

Vierde druk, 2015

Vijfde druk, 2018

© Timothy Keller, 2012

Oorspronkelijke titel *The Freedom Of Self-Forgetfulness – The Path to True Christian Joy*

Oorspronkelijke uitgever 10Publishing, a division of 10ofThose Limited, Engeland

© Nederlandse uitgave Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker, 2012

De Bijbelteksten zijn met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV).

Vertaling René Barkema

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 9789051944532

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without previous written permission from the publisher.

Bevrijd van je zelf

Wat zijn de kenmerken van een hart dat radicaal veranderd is door de genade van God? Als we op Christus vertrouwen, hoe ziet ons hart er dan uit? Dat is niet alleen een zaak van goed en deugdzaam gedrag. Het is heel goed mogelijk om allerlei deugdzame dingen te doen met een hart dat vol is van angst, trots of machtswellust. We hebben het over een hart dat veranderd is, tot in de diepste uithoeken, door de genade van God – en hoe dat eruitziet in het leven van alledag.

We zullen ons concentreren op een gedeelte uit Paulus' eerste brief aan de Korintiërs – 1 Korintiërs 3:21-4:7.

Niemand van u moet zich daarom laten voorstaan op een ander mens, want álles is van u; of het nu Paulus, Apollos of Kefas is, wereld, leven of dood, heden of toekomst – álles is van u. Maar u bent van Christus en Christus is van God. Men moet ons beschouwen als dienaren van Christus, aan wie het beheer over de geheimen van God is toevertrouwd. Van iemand die deze taak vervult, wordt verlangd dat hij betrouwbaar is. Maar hoe u of een menselijke instelling

over mij oordeelt interesseert me niet, en hoe ik over mezelf oordeel telt evenmin. Ik ben me weliswaar van geen kwaad bewust, maar dat betekent niet dat mij niets ten laste kan worden gelegd. Het is de Heer die over mij oordeelt. Houd dus op te oordelen en wacht de tijd af dat de Heer komt, omdat hij het is die aan het licht zal brengen wat in het duister verborgen is en zal onthullen wat de mensen heimelijk beweegt. En dan zal God het zijn die ieder de lof geeft die hem toekomt. Broeders en zusters, ik heb hiervoor over Apollos en mijzelf gesproken. Dat heb ik gedaan omwille van u. U moet namelijk uit ons voorbeeld deze regel leren: houd u aan wat geschreven staat. U mag uzelf niet belangrijk maken door de een te verheerlijken boven de ander. Wie denkt u dat u bent? Bezit u ook maar iets dat u niet geschonken is? Alles is u geschonken, dus waarom scheidt u dan op alsof u het zelf verworven hebt?

(1 Kor. 3:21-4:7)

In de kerk van Korinte was er veel verdeeldheid. Ze was ooit gesticht door Paulus. Maar uit de verwijzingen naar Apollos en Kefas kunnen we opmaken dat er later andere evangelisten in Korinte waren geweest. Als gevolg daarvan hadden verschillende mensen connecties met verschillende vooraanstaande voorgangers. Dus de een was begeleid en tot volgeling gemaakt door Paulus, de ander was begeleid en als oud-

INLEIDING

ste aangewezen door Apollos (een andere grote leraar), enzovoort. Je zou verwachten dat iedereen blij was dat ze een band met Paulus of Apollos hadden, maar in plaats daarvan gebruikten ze deze relaties voor een machtsspel. Er zijn partijen ontstaan en de kerk wordt verscheurd door tegenstellingen. De een zegt dat hij de leider moet zijn, omdat hij tot volgeling is gemaakt door Paulus, de *heilige* Paulus. En de ander maakt er aanspraak op vanwege zijn bijzondere band met een andere vooraanstaande voorganger. En zo verder.

In dit gedeelte laat Paulus zien dat de diepste oorzaak van verdeeldheid *verheerlijking* en *opschepperij* is. Dat is de reden waarom we niet met elkaar overweg kunnen, de reden waarom er geen vrede in de wereld is en de reden waarom we niet in vrede met elkaar kunnen leven. Kijk maar. Vers 21 begint met: 'Niemand moet zich laten voorstaan op een ander mens'; in hoofdstuk 4:7 staat: 'Waarom schept u op?'; en let vooral op vers 6 waar nadrukkelijk gezegd wordt: 'U mag uzelf niet belangrijk maken door de een te verheerlijken boven de ander.'

'Geen verheerlijking, geen opschepperij', zegt Paulus. Daarmee zijn we dus op het spoor van een belangrijke eigenschap: nederigheid. En dat betekent dat we te maken krijgen met gevoel van eigenwaarde, een zeer interessant onderwerp. Tot aan de twintigste eeuw ge-

loofden mensen in traditionele culturen (en dat geldt nog steeds voor de meeste culturen in de wereld) altijd dat een te *hoge* dunk van jezelf de diepste oorzaak van al het kwaad in de wereld was. Waardoor is er zoveel misdaad en geweld in de wereld? Waardoor worden mensen misbruikt? Waardoor zijn mensen zo wreed? Waardoor doen mensen zoveel slechte dingen? Het traditionele antwoord was *hybris* – het Griekse woord voor trots of een te hoge dunk van jezelf. Dat is de traditionele reden voor het wangedrag van mensen.

Maar in onze moderne Westerse cultuur hebben wij een totaal tegenovergestelde culturele consensus bereikt. De basis van het hedendaagse onderwijs, de wijze waarop we mensen in hechtenis behandelen, het fundament van veel moderne wetgeving en het startpunt voor moderne hulpverlening is precies het tegenovergestelde van de traditionele consensus. Vandaag de dag geloven we – en alles is daarvan doortrokken – dat mensen zich misdragen door *gebrek* aan eigenwaarde en omdat ze een te *lage* dunk van zichzelf hebben. De reden bijvoorbeeld dat mannen hun vrouw slaan en de reden dat mensen misdadigers zijn, is dat ze een te *lage* dunk van zichzelf hebben. Vroeger dachten mensen dat het kwam doordat ze een te hoge dunk van zichzelf en te veel eigenwaarde hadden. Nu zeggen we dat het komt doordat we te weinig eigenwaarde hebben.

INLEIDING

Een aantal jaren geleden stond er een artikel in *New York Times Magazine* van Lauren Slater, een psycholoog. Het was geen baanbrekend stuk en het kwam ook niet als een donderslag bij heldere hemel. Ze gaf alleen maar weer wat deskundigen al jaren weten. Maar ze maakt een belangrijk punt: er is geen bewijs dat een gering gevoel van eigenwaarde een groot probleem is in de samenleving. Ze citeert drie recente onderzoeken over eigenwaarde en stelt vervolgens: 'Mensen met een groot gevoel van eigenwaarde vormen een grotere bedreiging voor hun omgeving dan mensen met een gering gevoel van eigenwaarde, en een slecht gevoel over jezelf is niet de bron van de grootste en meest geldverslindende sociale problemen in ons land.'¹

Het zou grappig zijn om uit te leggen hoe dat werkt en waarom het zo werkt en zo verder. Maar voor nu is het genoeg te zeggen dat ze groot gelijk heeft met haar uitspraak dat het jaren zal kosten voordat we dit zullen accepteren. Het zit heel diep in onze psyche dat *gebrek* aan eigenwaarde de reden is voor drugsverslaving, de reden is voor misdaad, mishandeling van vrouwen, enzovoort. Slater zegt dat het een eeuwigheid gaat kosten om deze opvatting te veranderen.

Die theorie over 'wangedrag vanwege gebrek aan eigenwaarde' is nu eenmaal zeer aantrekkelijk. Je hoeft geen enkel moreel oordeel te vellen om de problemen

in de samenleving te kunnen aanpakken. Je hoeft mensen alleen maar steun te geven en op te bouwen. In traditionele culturen pakte je deze problemen aan door mensen in de kraag te vatten en voor de rechter te brengen en op hun slechte gedrag te wijzen!

Het intrigerende van bovenstaand gedeelte uit 1 Korintiërs is dat er een benadering van ons zelfbeeld wordt gegeven, een benadering van ons eigen ik en van de manier waarop we naar onszelf kijken, die absoluut anders is dan zowel de traditionele als de (post) moderne benaderingen. Totaal anders.

De drie dingen die Paulus ons hier laat zien zijn:

- 1. De natuurlijke toestand van het menselijk ego.**
- 2. Een vernieuwd gevoel van eigenwaarde** (*dat Paulus ontdekt heeft en dat door het evangelie bewerkt wordt*).
- 3. Hoe dat vernieuwde gevoel van eigenwaarde te verkrijgen is.**

1

De natuurlijke toestand van het menselijk ego

In vers 6 spoort Paulus de Korintiërs aan om de een niet te verheerlijken boven de ander. Niets nieuws, zou je denken. Uiteraard is trots ongepast. Maar we moeten ons wel realiseren dat het woord dat Paulus hier gebruikt, niet het gebruikelijke woord *hybris* is, maar *physioō*. Dat is een ongebruikelijk woord. Paulus gebruikt het hier en op vijf andere plaatsen in dit boek en nog een keer in Kolossenzen 2. Verder kom je het niet tegen in de Bijbel, het wordt alleen door Paulus gebruikt. Veel commentatoren realiseren zich dan ook dat het een bijzonder thema van Paulus is.

Door dit specifieke woord te gebruiken, probeert Paulus deze Korintiërs iets te leren over het menselijk ego. Het woord dat hier gebruikt wordt voor trots, betekent letterlijk te ver opgeblazen, opgezwollen, te ver uitgezet zijn. Het is verwant met het woord voor 'blaasbalg'. Het is heel sprekend. Dit woord roept een behoorlijk pijnlijk beeld op van een orgaan in het menselijk lichaam, een orgaan dat opgezet is doordat er te

veel lucht in gepompt is. Zo veel lucht, dat het te ver opgeblazen is en op het punt van barsten staat. Het is opgezwollen, ontstoken en verder opgerekt dan het aankan. En dat, zegt Paulus, is van nature de toestand van het menselijk ego.

Omdat het zo'n sprekende en interessante vergelijking is, denk ik dat het de bedoeling is dat we langer stilstaan bij het beeld en nagaan wat Paulus ermee zeggen wil. Misschien kan ik het zo omschrijven: ik denk dat het beeld vier dingen oproept over de natuurlijke toestand van het menselijk ego: dat het leeg, pijnlijk, druk en kwetsbaar is.

In de eerste plaats *leeg*. Het beeld wijst ons op het feit dat het centrum van het menselijk ego te maken heeft met leegte. Een ego dat opgeblazen is en te ver opgepompt, is gevuld met lucht. Het is leeg.

In zijn boek *De ziekte tot de dood* zegt Søren Kierkegaard dat het menselijk hart zijn identiteit normaal gesproken bouwt op iets buiten God.² Geestelijke trots is de illusie dat wij in staat zijn om ons eigen leven te leiden, ons gevoel van eigenwaarde te bepalen en een doel te vinden dat groot genoeg is om ons leven zin te geven zonder God. Søren Kierkegaard zegt dat het menselijk ego normaal gesproken gebouwd is op iets buiten God. Het is op zoek naar iets waardoor het een gevoel van eigenwaarde krijgt, een gevoel dat het bijzonder is, dat